

فصلنامه علمی

واکاوی مخصص مفصل قاعده اقرار

سید محمد حسینی دره صوفی (دانشجوی دکتری فقه و حقوق قضایی)

کتاب ادبیات عرب از منظر اهل بیت (ع) و بسترسازی یک تحول در ادبیات آیینی
سید صالح صدر

اصول مدیریت زمان در منابع دینی

سید محمود محسنی (دانشجوی کارشناسی کلام اسلامی)

اعتبار سوگند استظهاری در اثبات دعوی در فقه و حقوق

سید جواد بلخی (دانشجوی دکتری فقه و حقوق قضایی)

نقش خانواده در اقتصاد مقاومتی

دکتر عبدالله گوهری طالع (دکتری فقه تربیتی)

بازدارندگی قدرت در سیاست خارجی دولت اسلامی

غلام سخی رحمانی (دانش پژوه دکتری قرآن و علوم سیاسی)

تخصیص یا تخصص بودن مستثنیات قاعده بینه

سید علی اصغر یعقوبی (دانشجوی دکتری فقه و حقوق قضایی)

غدیر، آغاز مسئولیت بزرگ مرد آسمانی

سید محمد رضا علوی

بازدارندگی قدرت در سیاست خارجی دولت اسلامی

غلام سخی رحمانی^۱

مقدمه

دین مقدس اسلام کاملترین و جامع ترین و نیز آخرین دین الهی و اسمانی می باشد. این دین با شعار کمال و برنامه برای جامعه بشری نازل شده است؛ و معتقد است که برای تمام عرصه های حیات بشر از قبیل دنیوی، اخروی، مادی و معنوی و تمام امور اجتماعی مانند سیاسی، فرهنگی، اقتصادی و مسائل امنیتی و... برنامه های مطلوب برای سعادت و هدایت بشر دارامی باشد. همچنین اسلام معتقد به حکومت بوده و تشکیل حکومت و اتخاذ سیاست در عرصه های داخلی و خارجی از اهداف کلان آن می باشد. در نتیجه از جمله برنامه های اسلام تامین امنیت است؛ این مقوله تحقق نمی یابد مگر با داشتن قدرت و توانایی و مسئله ما در این نوشته نقش بازدارندگی قدرت در سیاست خارجی دولت اسلامی می باشد و منبع مورد استفاده قرآن کریم است. لذا در این نوشتار در تلاشیم تا دریابیم که مولفه های قدرت در قرآن کریم چیست؟ و قدرت نظامی چه جایگاهی دارد؟ همچنین می کوشیم تا دریابیم که قدرت چه نقشی در سیاست خارجی دولت اسلامی دارد؟ و در آخر اینکه چگونه قدرت منجر به بازدارندگی می شود؟

روش شناسی تحقیق: تفسیر موضوعی

شهید صدر در تقسیم بندی خود تفسیر را به دو نوع (تجزیه ای و توحیدی که به ترتیب اسم دیگر آنها موضوعی و ترتیبی) می باشد تقسیم کرده است. و تفسیر موضوعی را تلاش در جهت کشف نظر قرآن کریم؛ در عرصه های مختلف زندگی اجتماعی، اعتقادی و جهانی می داند چون موضوع را از خارج گرفته و به قرآن کریم عرضه می شود تا در باب واقعیات زندگی بشری نظرات قرآن را استخراج نماید.^۱

۱. دانش پژوه دکتری قرآن و علوم سیاسی

لغات کلیدی یا مفاهیم

الف: قدرت

در لغت: قدرت را به معنای توان، زور، قوت و نیرو معنی کرده اند که متضاد ضعف و ناتوانی می باشد.

در اصطلاح: قدرت به معنای داشتن نیرو و توان برای انجام کاری؛ یا دستور به اجرای امری برای دیگران و یا توانایی برای حفظ خود و مقابله با هرگونه تهدید می باشد.

بازدارندگی:

در لغت: یعنی جلوگیری، ایجاد مانع، وسیله ای برای حفاظت از آسیب در اصطلاح: یعنی استفاده یک طرف از مجموعه ای از تهدیدها برای قانع کردن طرف دیگر به عدم انجام یک عمل نامطلوب. ۲

سیاست خارجی:

در لغت: سیاست خارجی یک اصطلاح ترکیبی از دو کلمه سیاست و خارجی می باشد که سیاست به مجموعه تصمیم ها و اهداف دارای برنامه ریزی شده بوده و خارجی؛ به مجموعه تصمیماتی که پیرامون سیاست های بیرون از یک کشور و مربوط به موضوعات خارج از حکومت داخلی می باشد اطلاق می شود.

در اصطلاح: سیاست خارجی به معنای دنبال کردن هدف های کشور در محیط بین المللی و در رابطه با جامعه ها، دولت ها و کشور های دیگر است.

سیاست خارجی؛ راهنمای موضع گیری در جهان است. و مجموعه ای از اهداف بین المللی و راههای رسیدن به آن ها را شامل می شود. سیاست خارجی کشورها مختلف و باهم متفاوت است و سیاست خارجی یک کشور نیز در طی زمان

تغییر می کند. ۳

دولت اسلامی:

در لغت: کشور اسلامی، کشوری که بیشترین جمعیت آن مسلمان می باشد و حاکمان آن در صدد اجرای شریعت اسلام می باشد

در اصطلاح: حکومت اسلامی نوعی از حکومت دینی در جوامع مسلمان که حزب یا اشخاص حاکم معتقد به برتری اسلام، سعی در پیاده سازی قوانین برپایه احکام و معارف اسلامی دارند به عبارت دیگر مقصود از حکومت دینی حکومتی است که تمامی ارکان آن بر اساس دین شکل گرفته است.

بازدارندگی قدرت در سیاست خارجی دولت اسلامی * ۸۳

اعداد:

الف در لغت: فراهم کردن، تهیه و تدارک وسایل و ادوات
ب: در اصطلاح: یعنی تجهیز و تهیه ادوات و وسایل جنگی و امکانات دفاعی در مقابل دشمن ۴

مولفه های قدرت در قران

کلمه قدرت در قران کریم به کار نرفته است اما مترادف های آن مانند قادر، مقتدر، قدیر قدر، یقدر، و... ۵
در جای جای قران کریم مورد استفاده قرار گرفته است؛ که به معنای اندازه، توانایی، قدرت و استطاعت آمده است.
«انانزلناه فی ليله القدر» ۶ ما نازل کردیم قران را در شب قدر
در این جا قدر به معنای «تقدیر و اندازه گیری است» ۷
«ان الله علی کل شیئ قدیر» ۸ بدرستی که خداوند بر همه چیز توانا است.
«سخن از قدرت بی کران خداوند است» ۹
«فی مقعد صدق عند ملیک مقتدر» ۱۰ «مقتدر به معنای اقتدار و عظمت و جدیت خداوند می باشد» ۱۱
در نگرش سیستمی و نظام وار همهی حوزه های اجتماعی با یکدیگر ارتباط و پیوند استوار دارند. قدرت پدیده ای چند وجهی و متشکل از مسائل پیچیده سیاست، اقتصاد، فرهنگ و اجتماع است. قدرت اقتصادی قدرت سیاسی می آورد و خداوند نیز به این موضوع در قران اشاره نموده است و در واگذاری حاکمیت و قدرت به طالبوت به هر دو جنبه اشاره می کند. در سوره بقره در روایت گماشتن طالبوت به عنوان پادشاه و اعتراض بنی اسرائیل مبنی بر آنکه (ما برتریم چون گشایش بیشتری در مال داریم) آمده است که پیامبر شان فرمود: «خدا او را بر شما برتری داده و او را در دانش و نیروی بدنی بر شما برتری بخشیده است.» ۱۲
مولفه های قدرت را می توان به مادی معنوی تقسیم کرد.

الف: مولفه های مادی قدرت (قدرت سخت)

قدرت مادی قدرت سخت افزاری می باشد که مصداق بارز قدرت و توان می باشد. در نگرش قرانی به توان مندی مالی و اقتصادی نیز اشاره شده است که در شکل گیری قدرت سیاسی نیز تاثیر گذار می باشد در همین راستا قران تأمین

معیشت را یکی از مولفه های قدرت مادی دانسته و می فرماید «قطعاً شما را در زمین قدرت عمل دادیم و برای شما در آن وسایل معیشت نهادیم» ۱۳

توان مالی و اقتصادی امروزه نیز از پارامترهای مهم قدرت سیاسی کشورها به شمار می رود و امروزه اموری مانند میزان صنعتی شدن، درآمد سرانه، مصرف انرژی، تولید سالانه فولاد، سطح مهارت های فنی، نیروی کار، توانایی تولید مواد سرمایه ای و تولیدات نظامی از شاخص های مهم در قدرت اقتصادی کشورها به حساب می آیند. در اسلام هم مال و اولاد زینت دانسته شده و خمس، زکات، جوهات، گردش مال و حرمت ربا و رشوه دال بر توجه اسلام و قرآن به رشد اقتصادی و تقویت بنیه مادی و مالی و انسانی مسلمانان و جامعه اسلامی می باشد. که به طور نمونه می توان به آیات ذیل اشاره نمود.

سوره بقره آیه ۲۷۵ در این آیه حکم حرمت ربا و اهمیت داد و ستد و معامله بیان شده است.

سوره توبه آیه ۶۰ در این آیه خداوند مصادیق مصرف صدقات و نذورات را بیان می کند که برای رفع فقر و تعاون در جامعه اسلامی است.

سوره حشر آیه ۶ در این آیه خداوند بخشی از سرمایه را از ان خدا و رسول می داند تا در راه تقویت بخش خاصی از مسلمین به مانند ایتام و مستمندان به مصرف برسد.

و آیات متعدد دیگری که انسان را به کار و تلاش و مصرف درست سرمایه دعوت می کند.

یکی دیگر از مولفه های قدرت سخت یا مولفه های مادی قدرت داشتن تجهیزات و ابزار لازم و بروز می باشد زیرا در مقابل دشمنان مسلح و دارای امکانات و تسلیحات با دست خالی نمی توان مقابله کرد و قطعاً ضعف و ناتوانی باعث تهدید دشمنان خواهد شد لذا قرآن کریم می فرماید «وَأَعِدُّوا لَهُمْ مَا اسْتَطَعْتُمْ مِنْ قُوَّةٍ» آمده و مؤمنان را به گردآوری همه امکانات نبرد فراخوانده است و قوه مسائل نظامی و داشتن ادوات جنگی و سلاح های متعارف نظامی را شامل می شود.

ب: مولفه های معنوی قدرت (قدرت نرم)

قدرت معنوی در اسلام جایگاه والایی دارد و قرآن در آیات متعدد به آن اشاره نموده است و بارها خداوند بخاطر داشتن نمونه هایی از قدرت معنوی مانند ایمان،

بازدارندگی قدرت در سیاست خارجی دولت اسلامی * ۸۵

مسلمانان را تحسین نموده است. لذا در این باره به موارد ذیل می توان اشاره نمود.

الف: امامت و رهبری

یکی از مؤلفه های معنوی قدرت سیاسی رهبر است؛ زیرا یکی از بنیادی ترین شاخص های قدرت مطلوب آن است که جامعه را به سوی رشد و نیکی هدایت کند و به تعبیر قرآن مردم را به امر خدایی رهبری کند.

«وَجَعَلْنَاهُمْ أُمَّةً يَهْدُونَ بِأَمْرِنَا» ۱۴

شبهه این تعبیر در سوره ی سجده آیه ی ۲۴ آمده است «وَجَعَلْنَا مِنْهُمْ أُمَّةً يَهْدُونَ بِأَمْرِنَا»

نقش رهبری در اسلام و قرآن جایگاه بس والایی دارد در آیات متعدد به ان اشاره شده است

در صدر اسلام به علت وجود پیامبر در جامعه اسلامی احاد و همدلی خاصی در میان مسلمانان وجود داشت و همیشه پیروزی از آنان بود و امروزه به طور مثال در جمهوری اسلامی ایران رهبری عامل بیداری و جوشش توده ها و محور وحدت و انسجام مردم و لذا به عنوان عاملی در جهت تقویت قدرت نرم کشور به شمار می آید و ترسیم سیاست های کلی نظام و اتخاذ تدابیر و تصمیم گیری های قاطعانه ... دشمن شناسی از ویژگی های رهبر معظم انقلاب است که قدرت معنوی یا به عبارت جدید قدرت نرم نظام اسلامی می باشد. ۱۵

و در همین راستا و در باره نقش رهبری در جامعه اسلامی می توان به آیات ذیل اشاره نمود.

مائده ۵۱ - بقره ۲۵۷ - نسا ۵۹ - انبیا ۷۳ - سجده ۲۴ - بقره ۱۲۴ -

ب: ایمان؛ باور به معنویت یا ایمان

یکی دیگر از بارز ترین نشانه قدرت معنوی ایمان می باشد. زیرا رهبرانی که به اهداف و ارمانهای شان ایمان و باور نداشته باشند نمی توانند در راستای تحقق آنها محکم و استوار به ایستند و دچار تزلزل و سستی می شوند لذا قرآن ایمان را یکی از مؤلفه های قدرت برای مسلمانان بر می شمارد و «ایمان» و «برتری» را در کنار هم می آورد، و با ضمیر جمع، خطاب به جامعه ی مسلمانان، این مسئله را بیان می کند: «وَلَا تَهِنُوا وَلَا تَحْزَنُوا وَأَنْتُمْ الْأَعْلَوْنَ إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ» ۱۶

و سست نشوید و اندوهگین نگردید که شما برترید، اگر مؤمن باشید. همچنین در باره ایمان و عظمت ان برای مومنین در آیات ذیل نیز اشاره هایی شده است. فتح ۴ - العمران ۶۸ - محمد ۱۱ - یونس ۶۲ - اعراف ۲۷

ج: عزت داشتن

عزت، برای مومنین پس از خدا و رسول آمده است «و لله العزه و لرسوله و للمومنین و لكن المنافقون لا يعلمون» ۱۷ عزت داشتن مومنین یکی دیگر از نشانه های قدرت معنوی برای مسلمانان می باشد زیرا انسان مومن با توجه به جهان بینی اخروی و کمال طلبی و سعادت خواهی دنیوی در پی عزت و کرامت انسان بوده و برای رسیدن به دنیا و مادیات تن به هرذلتی نمی دهد که این خود یکی از مصادیق قدرت معنوی می باشد همچنین در این رابطه می توان آیات ذیل نیز مراجعه نمود.

مجادله ۲۰ - نسا ۱۳۹ - فاطر ۱۰

د: برپایی عدالت

برپایی عدالت یکی از مولفه های معنوی قدرت سیاسی می باشد و از جمله بارز ترین اهداف خداوند در قرآن می باشد که قسط و عدل بارها مورد تاکید قرآن قرار گرفته است

« اعدلو هو اقرب لتقوی » ۱۸

عدل و قسط و رفتار عادلانه و برقراری عدالت در همه زمینه های اجتماعی از اهداف بلند حکومت اسلامی و ارمان های متعالی اسلام می باشد زیرا در جامعه عدالت مدار است که انسان می تواند رشد نموده و به کمال برسد. این موضوع یکی از شاخصه های بارز و مثبت نظام های الهی و اسلامی می باشد برعکس نظام های مادی و دموکراسی غربی که به عزت . کرامت انسانی جایگاهی قائل نیست و تمام نیاز های بشری را در نیاز مادی و لذایذ شهوانی تقلیل داده است.

ه: قدرت غیبی و ماورایی

ایمان به غیب یکی از نمونه های قدرت معنوی مسلمانان می باشد این امر بارها در سختیها و جنگ ها و تنگ ناهای سبب موفقیت و پیروزی مسلمانان شده است

بازدارندگی قدرت در سیاست خارجی دولت اسلامی * ۸۷

که در باره این موضوع می توان به آیات ذیل اشاره نمود
ال عمران ۱۲۴-۱۳۹ - ۲۵-۱۴۹ و انفال ۹ - نسا ۱۴۴ - مائده ۵۱-۴۹ - هود ۱۱۳

و: اتحاد

از نشانه های دیگر قدرت معنوی مسلمین مسئله اتحاد و وحدت می باشد زیرا وحدت تنها رمز موفقیت جامعه اسلامی بوده و اسلام در تمام سنگرها با اتحاد و همدلی به پیروزی رسیده است جایگاه اتحاد و وحدت در آیات متعدد قرآن کریم مورد بحث قرار گرفته است و مسئله وحدت فقط در موضوعات داخلی و در میان خود مسلمانان مطرح نمی باشد بلکه وحدت مسلمین در مقابل دشمنان و تهدیدات بیرونی از بارزترین نشانه های قدرت مسلمانان می باشد که در رابطه می توان به موارد ذیل از آیات شریفه قرآن کریم اشاره نمود.

شعرا ۵۳-۵۶ - طه ۶۴ - ال عمران ۱۰۳ - انبیا ۹۲ - مومنون ۵۲ - انفال ۴۲

جایگاه قدرت نظامی از منظر قرآن

قدرت سیاسی بدون توان مندی نظامی نمی تواند به حیات خود ادامه دهد و قدرت نظامی یکی از عناصر اساسی تشکیل قدرت سیاسی می باشد و از مهمترین عناصر قدرت ملتها و دولت ها به حساب می آید لذا اسلام نیز به تهیه ابزار نظامی و تقویت توان نظامی تاکید دارد.

در سوره انفال آیه ۶۰ خداوند با صیغه امر دستور به تهیه و تدارک تجهیزات دفاعی می دهد.

« وَاعْبُدُوا لَهُمْ مَا اسْتَطَعْتُمْ مِنْ قُوَّةٍ وَمِنْ رِبَاطِ الْخَيْلِ تُرْهِبُونَ بِهِ عَدُوَّ اللَّهِ وَ عَدُوَّكُمْ »

در همین باره پیامبر اسلام می فرماید «اسب های ورزیده را مهیا کنید که پشت آنها در میدان کارزار برای شما مایه عزت و سربلندی است و شکم های آنها کنج است.» ۱۹

اسب بلحاظ اهمیت آن در آن عصر و زمان نام برده شده است و چون وسله ای برای ججنگ در میدان های نبرد بوده است اما امروزه قطعاً مصداق اسب تانک و توپ و موشک و تسلیحات جدید می باشد.

نقش قدرت در سیاست خارجی دولت اسلامی دستیابی به قدرت بازدارنده دستور

قرآن است.

حمله نظامی و جنگ یکی از ابزارهای متداول قدرت‌های استکباری برای گسترش نفوذ سلطه‌ی خود در سایر کشورها است. هر کشوری که بخواهد تحت سلطه نباشد، برای حفظ استقلال و هویت می‌بایست توان مقابله با حملات دشمنان را داشته و بتواند به بهترین شکل از خود دفاع کند.

الف: معنای «اعداد»: آمادگی همگانی در میدان‌های مختلف

امادگی دفاعی از شروط لازم حیات سیاسی برای هر حکومتی می‌باشد زیرا هر نظام سیاسی ممکن است با تهدیدات داخلی یا خارجی مواجه باشد پس می‌طلبد که حکومت اسلامی همیشه برای دفاع از سرزمین و هویت خود آمادگی دفاعی لازم را دارا باشد.

می‌توانم فقط این بخش از مقاله با استفاده از آیه شریفه ۸ سوره مائده اما با ترجمه و تفسیر و برداشت‌های ولی امر مسلمین جهان حضرت ایت الله العظمی امام خامنه‌ای رهبر معظم انقلاب اسلامی که در دانشگاه افسری در جمع افسران و دانش‌آموخته‌گان این دانشگاه ایراد نموده است به بحث و بررسی بگیرم معظم له می‌فرماید یک درس دائمی جلوی چشم سپاه وجود دارد و آن عبارت است از آیه‌ی کریمه سوره انفال که می‌فرماید: «بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ وَ اَعِدُّوا لَهُمْ مَا اسْتَطَعْتُمْ مِنْ قُوَّةٍ وَ مِنْ رِیْبَاطِ الْخَیْلِ تُرْهَبُونَ بِهٖ عَدُوُّ اللّٰهِ وَ عَدُوُّكُمْ» این آیه دارای چند نکته هست:

اولاً: اعداد، یعنی آماده کردن- به اندازه‌ی استطاعت؛ یعنی هیچ قانع نباشید به یک حدی؛ هر چه می‌توانید، این آمادگی را تکمیل بکنید و زیاد کنید. «معنایش این است که اگر چنانچه دشمنی به شما حمله کرد، شما بر اثر کمبود امکانات، کمبود سلاح و مهمات، کمبود آمادگی، خسارت تحمّل نکنید، که خسارت شما خسارت ملت است، خسارت شما خسارت اسلام است.»

ب: معنای «قوه»: توانمندی در تمام زمینه‌ها

منظور از قوه در آیه شریفه توانمندی و قدرت است که به اقتضای زمانه و اجتماع می‌تواند در هر عنصری اعم از سیاسی، نظامی، اقتصادی، فرهنگی و علمی ظهور پیدا کند. در زمانی منظور از قوه ظهور تفنگ و سلاح بود، اما اکنون در هرآنچه که سبب تفوق بر دشمن گردد قابل استفاده است. «آنچه درباره‌ی آن باید آمادگی

بازدارندگی قدرت در سیاست خارجی دولت اسلامی * ۸۹

ایجاد کنید، «قُوَّة» است... «قُوَّة» یعنی قدرت، یعنی توان و نیرو»،

ج: معنای «رباط الخیل»؛ بهره‌مندی از ابزارهای پیشرفته

به اسبهای سواری که در عصر بعثت پیامبر اعظم، از کارآمدترین و مهمترین وسایل برای تقویت بنیه نظامی محسوب می‌شد «رباط الخیل» گفته می‌شود. در آیه شریفه «رباط الخیل» را بر کلمه «قوة» عطف کرده است. چنین عطفی معمولاً برای رساندن اهمیت معطوف و نقش اساسی آن نسبت به دیگر مصادیق است. به تعبیر دقیق‌تر منظور از «رباط الخیل»، ابزار و ادوات است؛ در آن زمان اسبان تندرو و سواری نقش اساسی را در میان ادوات جنگی بازی می‌کردند و بیان قرآن به دلیل اهمیت زیاد آن بوده است.

د: معنای «ترهبون به»؛ رسیدن به قدرت بازدارندگی

ملاک تقویت و پیشرفت در ابزار آلات و توانمندی های مختلف کشور را نیز قرآن مشخص کرده است. پیشرفت باید تا جایی باشد که علاوه بر اینکه خودمان احساس مصونیت میکنیم، در دل دشمنان نیز هراسی ایجاد شود تا جرئت تجاوز و تعرض به کشور را به خود راه ندهد.

«تُرْهَبُونَ» فقط به معنای این نیست که آنها را بترسانید که از شما بترسند؛ نه، این ترس، بازدارنده است. اگر چنانچه دشمن بیمناک شد از قدرت شما، از آمادگی شما، آن وقت این بیمناکی، بازدارندهی دشمن است. باید کاری کنید که دشمن از هیبت مردان جوان مؤمن فداکار پُرانگیزه احساس بیم بکند؛ و خود این مهم‌ترین بخش بازدارنده است.» «دشمن اگر نترسد، تعرض میکند؛ اگر نترسد، به خود جرئت میدهد که تجاوز بکند. ۲۰

ه: رزمایش‌های نظامی

یکی از ضرورت‌ترین ابعاد آمادگی نظامی که در آمادگی روحی و رزمی نیروها مؤثر است و قدرت مسلمانان را به دشمن نشان می‌دهد، رزمایش‌های نظامی و نمایش قدرت است. نیروهای نظامی نه تنها باید در کاربرد همه سلاح‌ها و فنون رزمی مهارت داشته باشند، بلکه باید این توان را به نمایش گذاشته، با ایجاد رعب و هراس در دل دشمن، فکر تجاوز را از ذهن او بیرون آورند.

شاید بتوان رزمایش نظامی را از آن چه قرآن در باره سان دیدن حضرت سلیمان

نبی ع از اسب های جنگی بیان کرده است استفاده کرد که قران می فرماید: «إذ عُرِضَ عَلَيْهِ بِالْعَشِيِّ الصَّفْنَٰتُ الْجِيَادُ» ۲۱ وقتی حضرت سلیمان اسب هارا دید و بر گردن آنها دست کشید و خوشحال شد و انها را نشانه عظمت خداوند دانست که این موضوع نشان از اهمیت وسایل و امکانات جنگی دارد که همیشه باید آماده باش باشد و به نمایش گذاشته شود تا هم موجب دلگرمی نیرو های مسلح و مومنین و هم موجب ترس دشمن شود.

الف: امادگی و داشتن تجهیزات و توان بالای دفاعی

برخی مفسران در تفسیر آیه ۶۰ انفال آمادگی نظامی را به ادوات جنگی رایج در صدر اسلام منحصر دانسته اند. آنان به ظاهر روایاتی از رسول خدا (صلی الله علیه و آله) تمسک جسته اند که فرموده: مقصود از قوه در آیه مزبور، همان شمشیر یا تیرا ندازی یا سپر است. اما مفسران متأخر، با توجه به ادله ای، بر این باورند که حکم این آیه، کلی و عمومی است و به تناسب مقتضیات زمان و مکان، همه سلاح های روز را شامل می شود.

عبارت «مَا اسْتَطَعْتُمْ = هر چه در توان دارید» و نکره آمدن کلمه «قوة»، در عمومیت آیه صراحت دارند و جاودانگی احکام قرآن، مقتضی چنین برداشتی است. برخی از روایات نیز به عمومیت هرگونه سلاحی تصریح می کنند؛ بنابراین، روایات پیش گفته، فقط به ادوات جنگی زمان نزول آیات نظر داشته، در هر عصری، سلاح های پیشرفته زمینی، هوایی و دریایی متناسب با زمان، از مصادیق «قوة» به شمار می رود.

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله) نیز به گردآوری و ساخت سلاح های پیشرفته روزگار خود اهتمام ویژه ای داشت؛ چنان که برای تأمین نیاز تسلیحاتی سپاه اسلام در ایام جنگ حنین، زره هایی را از صفوان بن امیه قرض گرفت.

و در غزوه خیبر، با بهره گیری از اطلاعات یک یهودی اسیر، به انبار سلاح دشمن دست یافت و مسلمانان برای نخستین بار، « منجنیق » بزرگ ترین سلاح جنگی آن روزگار برای پرتاب سنگ را به کار گرفتند.

پیامبر، «عروة بن مسعود» و «غیلان بن سلمه» را به جرش (واقع در یمن) فرستاد تا ساخت منجنیق و «عراده» (وسیله ای کوچک تر از منجنیق) را بیاموزند؛ ۲۲ بنابراین، با توجه به دستور عام آیه و سیره پیامبر، مسلمانان نه تنها باید پیشرفته ترین سلاح های هر عصر را به دست آورند، بلکه خود باید آن ها را بسازند تا از وابستگی به بیگانگان رهایی یابند؛ و چون نیروهای فراهم آمده باید

بازدارندگی قدرت در سیاست خارجی دولت اسلامی * ۹۱

دشمنان را بترسانند، ضرورت دارد که جنبه هراس‌انگیزی سلاح‌ها نیز رعایت شود.

که در این صورت، افزون بر تهیه سلاح، شامل آگاهی از نقاط ضعف و قوت دشمن یا امور دفاعی دیگر نیز می‌شود. حال اگر کسی شبهه‌ای وارد نماید که اگر ایه بر تهیه و تدارک تجهیزات و سلاح‌های نظامی مطابق زمان و نیاز روز دلالت دارد هم اکنون خیلی لز قدرت‌های بزرگ دارای سلاح هسته‌ای می‌باشد پس ما هم به این نوع سلاح مجهز شویم پس چرا رهبری به حرمت ان فتوی داده است در جواب به صراحت می‌توان گفت که فتوای رهبری مبتنی بر حرمت ساخت و استفاده از سلاح هسته‌ای به علت کشتار جمعی ان می‌باشد.

بازدارندگی قدرت در سیاست خارجی دولت اسلامی

یکی از مولفه‌های چانه زنی در سیاست خارجی قدرت و توان سیاسی، اقتصادی، نظامی و حتی فرهنگی کشورها می‌باشد. نقش قدرت در ابعاد مختلف و تاثیر ان در سیاست خارجی برکسی پوشیده نیست همان طور که امروزه کشورهایی که دارای قدرت برتر و توان نظامی بالاتر می‌باشند در سازمان ملل متحد دارای حق وتو بوده و در مسائل بین‌المللی از قدرت بیشتری برخوردار می‌باشند لذا کشور اسلامی و دولت اسلامی نیز از این قاعده مستثنی نبوده و قدرت می‌تواند در راستای اهداف سیاست خارجی ان به کار آید و همچنین تهدیدها و خطرها را بر طرف نماید و یا به عبارت دیگر نقش باز دارندگی ایجاد نماید. که باز هم می‌توانیم به آیات قران کریم اشاره نماییم. که توصیه می‌نماید تا در همه زمینه‌ها مخصوصا در ابعاد نظامی همیشه در حال آمادگی کامل باشیم.

الف: اهمیت و ضرورت آمادگی

قران کریم میفرماید «یا ایها الذین ءامنوا اصبروا و صابروا و رابطوا» ای کسانی که ایمان آورده اید (در برابر مشکلات و هوسها) استقامت کنید و در برابر دشمنان پایدار باشید و از مرزهای خود، مراقبت کنید....» و منظور از «رابطوا» بنابر احتمالی، حفظ مرزهای سرزمین‌های اسلامی است.

«و اذا كنت فيهم فاقمت لهم الصلوة فلتقم طائفة منهم معك و لياخذوا اسلحتهم...» و هنگامی که در میان آنها باشی و (در میدان جنگ برای آنها نماز برپا کنی باید دسته‌ای از آنها با تو (به نماز) برخیزند و باید سلاحهای خود را با خود بگیرند

و هنگامی که سجده کردند (و نماز را به پایان رسانیدند) باید به پشت سر شما (به میدان نبرد) بروند و آن دسته دیگر که نماز نخوانده اند (و مشغول پیکار بوده اند) بیایند و با تو نماز بخوانند.

خداوند کریم حتی در حال نماز به همراه داشتن اسلحه امر می نماید و نیز دستور می دهد که عده ای مشغول عبادت و عده ای مشغول نگهبانی باشند که این خود یک تاکتیک می باشد. این موضوع تاجایی اهمیت دارد که عده ای آمادگی در مقابل دشمن را واجب می داند.

ب: آثار آمادگی

آمادگی دفاعی قطعاً آثار و پیامد های مثبتی را به همراه دارد که می توان به طور نمونه به چند مورد اشاره کرد.

ترس دشمن

آمادگی دفاعی مسلمانان، سبب هراس دشمن می شود وقتی دشمنان بدانند که سپاهیان اسلام در حال آمادگی هستند قطعاً جرات هرگونه ضربه به مملکت اسلامی را نخواهند کرد لذا باعث جلوگیری از تهدیدات دشمن خواهد شد.

مانع هجوم دشمن

آمادگی دفاعی و هوشیاری مجاهدان، مانع از هجوم غافلگیرانه دشمن می شود وقتی خداوند به پیامبر دستور می دهد که حتی در حال نماز عده ای به دفاع پردازند به این معنی است که هیچ لحظه ای نباید سنگر خالی باشد و دشمن نباید بتواند در هیچ حالی ضربه بزن.

شکست دشمن

شکست زبوانه کافران، در گرو هوشیاری و آمادگی مجاهدان است اگر مسلمانان آمادگی کامل داشته باشند و همان طور که قرآن می فرماید حتی در حال نماز از کید دشمنان غافل نباشید و اسلحه تان در دست یا کنار تان باشد در این صورت شکست دشمن هم حتمی می باشد چون خداوند می فرماید: «و خذوا حذرکم ان الله اعد للكفرین عذابا مهینا»

وسایل دفاعی را با خود بردارید، خداوند برای کافران عذاب خوار کننده ای فراهم ساخته است آمدن جمله «ان الله...» پس از دستور به گرفتن سلاح و آمادگی نظامی می تواند بیانگر این باشد که تحقق اراده حتمی الهی به شکست دشمنان، در همین تهیه عوامل و اسباب آن، یعنی همان آمادگی نظامی است و مقصود از

«عذاب مهین» شکست دشمنان به دست مسلمانان است.

جمع بندی و نتیجه گیری

تحقیق پیش رو با روش تفسیر موضوعی کار شده است. مسئله ان بازدارندگی قدرت در سیاست خارجی دولت اسلامی می باشد. در ابتدا اصطلاحاتی مانند قدرت، بازدارندگی، سیاست خارجی، دولت اسلامی و عداد مورد بحث قرار گرفت و معنای لغوی و اصطلاحی هر یک بیان شد. سپس مولفه های قدرت به دو دسته مولفه های قدرت نرم یا معنوی و مولفه های قدرت سخت یا مادی تقسیم شد و برای هر کدام مصادیقی تعریف و ابعاد ان با استفاده از آیات قران مجید مورد بحث قرار گرفت. پس از ان جایگاه قدرت نظامی در قران کریم مورد بررسی قرار گرفت تا معلوم شود که قدرت نظامی در اندیشه قرانی چه جایگاهی دارد در این قسمت با استفاده از ایه شریفه انفال و صیغه امری که در ان به کار رفته است به این نتیجه رسیدیم که خداوند متعال مسلمانان را به تهیه و تدارک امکانات و ابزار الات نظامی و ادوات جنگی امر نموده و از مسلمانان می خواهد که باید در برابر دشمنان همیشه؛ آمادگی لازم را داشته باشد و در پی همین موضوع بحث انواع سلاح ها و تسلیحات مدرن و جدید مطرح شد که ایا قران فقط همان تسلیحاتی را که در زمان نزول بیان داشته است ملاک می داند یا باید تجهیزات نظامی مسلمین بروز و طبق شرایط زمان و نیاز جنگ های جدید و کنونی باشد که با استفاده از اراء و نظریات مفسران و نکات تاریخی به این نتیجه رسیدیم که قطعاً ملاک تجهیزات نظامی، امکانات بروز و تسلیحات جدید می باشد و در ادامه شبهه داشتن تسلیحات اتمی دفع شد و نظر مقام معظم رهبری پیرامون این مسئله ذکر گردید.

در بخش پایانی مقاله موضوع باز دارندگی قدرت در سیاست خارجی دولت اسلامی را مورد بررسی قرار دادیم؛ در این بحث نیز با استفاده از کلام الهی به این نتیجه رسیدیم که دولت اسلامی همانند سایر دول دیگر برای حفظ بقای خود و تمامیت ارضی و کیان مسلمین در شرایط خاصی با تهدیدات و خطر هایی مواجه می شود که در چنین شرایطی داشتن توان نظامی و قدرت دفاعی می تواند رفع تهدید نموده و بقای نظام سیاسی اسلام را تضمین نماید و توان نظامی و آمادگی نیروها و هشیاری نیروی دفاعی کشور و همچنین تجهیزات مدرن و بروز می تواند سبب ترس دشمن و مانع هجوم ان و نیز در صورت تهدید یا جنگ، می

تواند باعث شکست دشمن گردد و برای اثبات این مدعی نمونه هایی از امامدگی سپاه مسلمین در صدر اسلام به عنوان شاهد مثال ذکر شد که خداوند به پیامبر اسلام دستور می دهد حتی در موقع نماز نباید امامدگی خود را از دست بدهند و در هیچ شرایطی نباید از تهدید دشمن غافل شوند همچنین بیان شد هنگامی که مسلمین یا از نظر نیروی انسانی یا از نظر تجهیزات و وسایل نظامی و جنگی قدرت مند و قوی تر شدند خطرها و تهدیدات نسبت به آنها کمتر شد و دشمنان کمتر می توانستند مسلمین را با تهدید مواجه نمایند.

لذا نتیجه می گیریم که قدرت نقش مستقیم در سیاست خارجی دولت اسلامی دارد و یک کشور اسلامی هر چه از نظر مادی و معنوی قوی تر باشد در سیاست خارجی دارای پتانسیل چانه زنی بیشتر در امور خارجی خواهد بود و با توان بیشتری برای رسیدن به منافع خود چانه زنی خواهد کرد و همچنین تهدیدات کمتری متوجه دولت اسلامی خواهد بود. و قدرت می تواند موجب باز دارندگی شود به این معنا که کشور های متخاصم بدلیل آنکه منافع خود آنها آسیب خواهد دید از رویارویی با کشور اسلامی که دارای توان نظامی متعادل می باشد خود داری خواهند نمود و در نتیجه این امر سبب توازن و یک نوع صلح و ایجاد امنیت برای همه کشورها و دولت اسلامی می گردد. زیرا کشور های دیگر می دانند که در صورت بروز هر گونه نزاعی آنها نیز آسیب های سختی یا در مواردی جبران ناپذیری خواهند خورد. لذا از توطئه و شرارت در امور کشور اسلامی خود داری خواهند نمود که نمونه بارز و مصداق امروزی آن توان دفاعی و موشکی نظام مقدس جمهوری اسلامی ایران می باشد که توانسته به علت دارا بودن قدرت نظامی و سیاسی در سیاست خارجی موفق عمل نماید و برای رسیدن به اهداف بلند انقلاب اسلامی از هیچ تلاش و کوششی فروگذار ننماید و لو که تمام کشور های غربی و در راس آنها امریکا و برخی کشور های مرتجع عربی در حاشیه خلیج فارس با قدرت های بزرگ برای ضرر رساندن به جمهوری اسلامی همکاری می نمایند اما آنچه که مهم است حفظ قدرت و توان نظامی و نقش آن در سیاست خارجی می باشد که به خوبی توانسته عمق استراتژیک خود را از مرزهای ایران فراتر برده و در عراق و سوریه و لبنان و افغانستان و حتی در کشور های امریکای لاتین به خوبی نقش آفرینی کرده و سیاست های خود را اعمال نماید. همین دور نمای کلان قدرت و نقش آفرینی سیاسی برون مرزی توانسته برای ایران قدرت باز دارنده ای ایجاد نماید که تهدیدات را در بیرون از مرزها دفع نموده و کشور ایران

بازدارندگی قدرت در سیاست خارجی دولت اسلامی * ۹۵

رابه جزیره امنی در منطقه ای بی ثبات و نا امن تبدیل نماید.

منابع

۱. غلام رضابهریزی لک و حسین احمدی سفیدان، مقاله: مولفه های قدرت سیاسی در قران کریم،
۲. دیکشنری آنلاین ابادیس
۳. داریوش اشوری، فرهنگ سیاسی، ذیل واژه
۴. (۲۰۷۴۸۸/https://article.tebyan.net)
۵. سرمدی محمود، واژگان پژوهی قران، قم، دفتر نشر الهادی، چاپ اول ۱۳۸۰ص ۲۶۹
۶. سوره قدرایه شریفه اول
۷. سید محمد حسین طباطبایی، تفسیر المیزان، مترجم، سید محمد باقر موسوی همدانی دفتر انتشارات اسلامی وابسته به جامعه مدرسین حوزه علمیه قم چاپ بیست و هشتم ۱۳۸۸ ص ۵۶۱
۸. بقره ۲۰
۹. ایت الله جوادی املی، تفسیر تسنیم، جلد دوم، قم، مرکز نشر اسراء، چاپ چهارم ۱۳۸۳ص ۳۴۵
۱۰. قمر ۵۵
۱۱. اکبر دهقان، تفسیر نسیم رحمت، جلد سیزده، انتشارات حرم، چاپ دوم سال ۱۳۹۲ص ۱۶
۱۲. بقره ۱۴۷
۱۳. اعراف ۱۰
۱۴. انبیا ۷۳
۱۵. دکتر حسین پور احمدی، قدرت نرم و سیاست خارجی جمهوری اسلامی ایران، قم، انتشارات بوستان کتاب، چاپ اول ۱۳۸۹ ص ۸۹
۱۶. آل عمران ۱۹۳
۱۷. منافقون ۸
۱۸. مائده ۸
۱۹. طبرسی ج ۴ ص ۸۵۳
۲۰. بیانات مقام معظم رهبری در مراسم دانش آموختگی دانشجویان دانشگاه

- امام حسین (ع) ۲۱/۰۷/۱۳۹۸ <https://iqna.ir/fa/news/3599129>
۲۱. سوره ص ایه ۳۱
۲۲. طبری، محمد بن جریر، تاریخ الطبری، ج ۲، ص ۲۳۴-۲۳۵
۲۳. یعقوبی، احمد بن اسحاق، تاریخ العقوبی، ج ۲، ص ۵۰
۲۴. اصغر افتخاری، قدرت نرم، تهران دانشگاه امام صادق ع چاپ اول ۱۳۸۷